

Dorte Bennedsen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig hermed at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om mærkning af kræftfremkaldende stoffer.

(Beslutningsforslag nr. B 63).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Holger K. Nielsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om overholdelse af danske overenskomster og dansk lovgivning ved offentlige bygge- og anlægskontrakter.

(Beslutningsforslag nr. B 64).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Helle Degn (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om et udviklingsprogram for edb i undervisningen i folkeskolen og ungdomsuddannelserne.

(Beslutningsforslag nr. B 65).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Riishøj (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af de selskabsøkonomiske forhold for decentral kraftvarme.

(Beslutningsforslag nr. B 66).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Stillinger (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om landbrugs- og gartneriteknikeruddannelserne.

(Beslutningsforslag nr. B 67).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Skriftlig redegørelse:

Energipolitisk redegørelse 1988 og redegørelse om Dansk Olie og Naturgas A/S m.v. 1988.

(Redegørelse nr. R 14).

Energiministeren (Bilgrav-Nielsen):*I. Den almindelige energipolitiske udvikling**1. Indledning*

Den aktuelle energipolitiske situation er præget af brydninger mellem modsatrettede tendenser, vigtige perspektivændringer og betydelige udfordringer.

På en række områder vil der i de næste år skulle træffes beslutninger, som vil præge den danske energiforsyning ind i det næste århundrede. På efterforskningsområdet vil der efter åbningen af 3. udbudsrunde skulle tages stilling til nye koncessioner inden udgangen af 1989. I løbet af året vil der formentlig ligeledes skulle tages stilling til resultatet af DONG's gaskøbsforhandlinger.

På elområdet er der efter de foreliggende forbrugsprognoser behov for yderligere produktionskapacitet i 1990'erne, samtidig med at en omfattende elbesparelsesindsats er under udvikling og der fremstår nye og væsentligt mindre miljøbelastende elproduktionsteknologier.

De kollektive varmforsyningssystemer og ikke mindst naturgasprojektet præges af vanskelige økonomiske vilkår og en langsom tilslutningstakt, samtidig med at såvel samfundsøkonomiske som miljømæssige hensyn understreger betydningen af en omfattende tilslutning til de kollektive systemer.

Hertil kommer til dels modsatrettede behov for energipolitiske nyorienteringer i lyset af EF's indre marked, de lave energipriser og ikke mindst den øgede erkendelse med hensyn til energisystemets miljøbelastning og de globale risici ved en uændret fortsættelse af den hidtidige udvikling. Det står nu klart på en meget mere forpligtende måde end tidligere, at hensynet til vores miljø skal indgå med langt større vægt i energiforsyningens tilrettelæggelse. Samtidig er udviklingen på de internationale

[Energiministeren]

energimarkeder præget af en rigelig tilgang af fossile brændsler til priser, som i de kommende år synes at ville ligge på et betydelig lavere niveau, end man tidligere har regnet med.

Disse perspektiver og modsætninger i den aktuelle energipolitiske situation skærper kravene til energipolitikken, hvis det skal lykkes at skabe en sammenhængende, langsigtet udvikling.

2. Energi og miljø

Det er især Brundtlandrapporten, som har sat fokus på den alvorlige miljøbelastning, som følger af det samlede globale energiforbrug. De miljømæssige risici ved en fortsættelse af denne udvikling er af en så alvorlig karakter, at det vil kræve vidtgående begrænsninger af energiforbruget og omlægninger af forsyningsstrukturen, hvis der skal opnås en langsigtet bæredygtig udvikling.

Den danske energipolitik har over en årrække udviklet sig hen imod samme målsætninger, som bærer Brundtlandrapportens anbefalinger på energiområdet – i kraft af prioriteringen af energibesparelser, samproduktion af el og varme, emissionsbegrænsninger, anvendelse af naturgas og vedvarende energikilder.

De resultater, der er opnået ved den hidtidige energi- og miljøpolitik, kan imidlertid efter regeringens opfattelse ikke anses for tilstrækkelige. Det er derfor regeringens opfattelse, at der nu bør tages initiativ til en langsigtet politik, som vil kunne sikre en yderligere markant reduktion af energisystemets skadelige miljøpåvirkninger.

Hovedelementerne i en sådan langsigtet energipolitik er nærmere belyst i energiafsnittet i regeringens handlingsplan for opfølgning af Brundtlandkommissionens rapport, som blev forelagt for Folketinget i december 1988. Det fremhæves i handlingsplanen, at de truende miljøproblemer, som energisystemet er en afgørende årsag til, ikke kan imødegås af noget enkelt land. Det er derfor et gennemgående tema i handlingsplanen, at Danmark vil virke for, at initiativerne sker som led i europæiske – ikke mindst EF- – eller globale fremstød.

Handlingsplanen peger i øvrigt på en række konkrete initiativer, som nu vil blive iværksat. Samtidig fastslås det, at det efter regeringens opfattelse er nødvendigt, at der fastlægges en samlet strategi for den fremtidige indsats.

Energiministeriet vil derfor i folketingsåret 1989-90 fremlægge en handlingsplan, der angiver de konkrete muligheder for at reducere energiforbruget og dettes miljøbelastning på kortere og længere sigt. Handlingsplanen vil samtidig vurdere, hvilke konkrete initiativer der skal til for at realisere alternative udviklingsforløb, samt de økonomiske konsekvenser heraf, således at der kan foretages en samlet prioritering af indsatsen.

Skal opgaven løses uden tab af velfærd, skal midlerne til at genskabe balancen mellem energi og miljø i meget vidt omfang komme fra den fremtidige teknologiske udvikling, som i sig selv vil lægge beslag på store samfundsmæssige ressourcer. Der må derfor anlægges en langsigtet udviklingsstrategi, der spiller sammen med en fortsat økonomisk og industriel udvikling og som et væsentligt element omfatter en intensiveret forsknings- og udviklingsindsats.

Danmark har i forhold til andre lande et godt udgangspunkt for at imødekomme forpligtelsen til et lavere energiforbrug. På kortere sigt kan vi fortsætte ad de veje, som vi allerede er slået ind på, men på en mere målrettet og konsekvent måde. På længere sigt må vi derimod indstille os på en mere fundamental omlægning af energiforsyningen, hvis vi skal nå de skærpede mål.

På de områder, hvor målene i dag kan fremmes uden samfundsøkonomiske meromkostninger, må vi gå hurtigt i gang. Det er af væsentlig betydning, at den videre udbygning af de kollektive systemer orienteres mod effektive og miljøvenlige teknologier såsom samproduktion af el og varme. Samtidig må der udvises tilbageholdenhed med traditionelle investeringer, som ikke vil være rentable under det nuværende prisniveau.

Et meget oplagt indsatsområde i de kommende år vil være besparelser i slutforbruget, som navnlig inden for elområdet ikke hidtil har fået den samme opmærksomhed som andre dele af energiområdet.

I den forbindelse lægger regeringen vægt på, at et relativt højt prisniveau for energi er et vigtigt element i besparelsesindsatsen og i bestræbelserne for at reducere energisystemets miljøbelastning. Afgiftspolitikken spiller i den sammenhæng en væsentlig rolle.

Med hensyn til de generelle planer om afgiftstilnærmelse i EF deler regeringen målsæt-

[Energiministeren]

ningen om at lette såvel den erhvervsmæssige handel på tværs af grænserne som borgernes grænsepassage. For så vidt angår energiafgifterne er det regeringens opfattelse, at den af Kommissionen foreslåede afgiftsharmonisering ikke vil være nødvendig for dannelsen af det indre marked. Den danske holdning er, at punktafgifterne på energiområdet må ses i snæver sammenhæng med energipolitikken. I bedømmelsen heraf indgår vurderinger af både miljøpåvirkning og forsyningsikkerhed. Regeringen forventer således ikke, at der efter 1992 vil ske nogen væsentlig forrykkelse af prisstrukturen for forbrugerne, som fortsat må regne med et samlet set relativt højt prisniveau og med en prisdifferentiering til fordel for kollektive og miljøvenlige forsyningsystemer.

Disse principper indgår også i de vurderinger af energiafgiftssystemet, som i øjeblikket finder sted i et tværministerielt embedsmandsudvalg. Udvalget skal bl.a. vurdere afgiftssystemets samlede virkninger, herunder spørgsmålet om, hvorvidt den forskellige afgiftsbelastning af forskellige brændsler kan føre til en samfundsøkonomisk uhensigtsmæssig udformning af det samlede energisystem. Resultatet af udvalgets arbejde forventes at foreligge i løbet af 1989.

3. Energiforbrug

Udviklingen i det samlede energiforbrug har været moderat igennem de senere år. I 1987 steg energiforbruget kun med 1 procent, hvilket bl.a. må ses i lyset af den afdæmpede økonomiske aktivitet. I 1988 har der også været en relativt beskeden stigning i det samlede energiforbrug. For de kommende år peger de i dag foreliggende prognoser på et nogenlunde uændret samlet energiforbrug frem til 1990 og herefter en svag stigning.

Elforbrugets andel af det samlede energiforbrug har igennem de seneste år udvist en markant stigende tendens, og i 1987 har der fortsat kunnet konstateres en forskydning mod et relativt større elforbrug. Stigningen i elforbruget har især fundet sted inden for servicesektoren og i husholdningerne. I 1987 steg elforbruget med knap 4 pct., bl.a. som følge af den strenge vinter. Korrigeret for det varmere vejr er elforbruget i 1988 vokset med knap 2 pct., og uden nye besparelsesinitiativer må elforbruget i det kommende tiår forventes at stige med 2-3 pct. årligt.

Målsætningen om en væsentlig begrænsning af energisystemets miljøbelastning må i vidt omfang, og navnlig når det drejer sig om begrænsning af CO₂-emissionen, gennemføres ved en reduktion af selve brændselsforbruget. Der er hidtil sket en omfattende effektivisering af energianvendelsen gennem samproduktion af el og varme og fornyelse af produktionsapparatet. Denne udvikling skal videreføres. Men samtidig er der nu et særligt behov for en effektiv og målrettet indsats for besparelser i slutforbruget.

De hidtidige besparelsesforanstaltninger har især været rettet mod de områder, hvor der umiddelbart kunne opnås store energibesparelser gennem de traditionelle styringsmidler: bygningsstandarder og energiafgifter. Opnåelsen af videregående energibesparelser i de kommende år forudsætter imidlertid udvikling af nye styringsmidler og organisationstilpasninger samtidig med en styrket teknologisk udvikling. Besparelsesindsatsen skal fortsat rettes mod det samlede område. I særlig grad er der imidlertid behov for en aktiv indsats inden for elområdet, der lægger beslag på en stadig stigende andel af det samlede energiforbrug. Det samme gælder med hensyn til transportområdet, hvor en samlet handlingsplan vil blive udarbejdet af Trafikministeriet til fremlæggelse i løbet af 1990.

Nye besparelsesinitiativer må i første række sigte mod at udnytte det betydelige besparelsespotentiale, som kan realiseres uden samfunds-mæssige meromkostninger. De besparelser, som herved vil kunne opnås, vil imidlertid med den kendte teknologi ikke være tilstrækkelige til at efterleve målsætningen om et markant nedsat energiforbrug. Det er derfor afgørende, at der herudover nu skabes grundlag for en intensiveret teknologisk udvikling, som kan gøre også mere vidtgående besparelser rentable.

For elsektoren har det høje energiafgiftsniveau ikke haft samme betydning som for varmeområdet, bl.a. på grund af, at en stor del af elforbruget ligger i industrien samt handel og service, som er afgiftsfritaget.

De foreløbige resultater fra det forskningsprojekt, som blev igangsat i forlængelse af eludbygningsaftalen fra 1986, hvor et væsentligt formål var at belyse mulighederne for vidtgående elbesparelser, viser, at der eksisterer et betydeligt besparelsespotentiale ved anvendel-

[Energiministeren]

se af den mest effektive teknologi og den mest optimale adfærd. Projektet er nu inde i en forsøgsfase, hvor effekten af en række forskellige virkemidler vil blive vurderet. Disse forsøg er igangsat i boligsektoren og i den offentlige sektor og vil fremover også omfatte industrien samt handels- og servicesektoren. De første resultater forventes at foreligge i løbet af efteråret 1989. Regeringen er indstillet på at fremkomme med konkrete forslag, så snart der gennem projektet er tilvejebragt en tilstrækkelig belysning af de forskellige handlingsmuligheder.

Regeringen finder det i den sammenhæng tilfredsstillende, at elselskaberne selv har taget en række initiativer inden for besparelsesområdet: tidsdifferentierede tariffer, konsulenttjeneste over for erhvervslivet og offentlige brugere, forøget teknologisk udviklingsindsats samt nye finansieringsformer, især tredjepartsfinansiering. Det er væsentligt, at elsektoren fortsætter og forstærker denne indsats, således at der fremtidig kan sikres en tilstrækkelig elforsyning på grundlag af en økonomisk og miljømæssigt optimal balance mellem kapacitetsudbygninger og elbesparelser.

En væsentlig mulighed for besparelser i elforbruget er gennem en teknologisk udvikling at tilvejebringe mere effektivt udstyr. For at stimulere denne udvikling har regeringen som første led i fastsættelsen af fremtidige krav til elforbrugende udstyr truffet beslutning om iværksættelse af en mærkningsordning for energiforbrugende apparater m.v. Fremover må det undersøges, om forbrugsbegrænsende normer for apparater og maskiner vil kunne være et hensigtsmæssigt styringsmiddel.

4. El- og varmeplanlægning

Ud fra såvel samfundsøkonomiske som miljømæssige hensyn er det afgørende, at der sker en betydelig bedre udnyttelse af de kollektive forsyningssystemer, end tilfældet er i dag. Der må samtidig udvises tilbageholdenhed over for større nyinvesteringer i netudvidelser på varmemarkeder med lav rentabilitet.

En væsentlig forudsætning herfor vil være en forstærket indsats for at øge tilslutningen til de kollektive forsyningssystemer.

Udbygningen med samproduktion af el og varme er ligeledes af afgørende betydning for en bedre udnyttelse af forsyningssystemerne. Ikke mindst i forbindelse med den decentrale

kraftvarmeudbygning er det vigtigt, at forsyningsselskaberne indgår i et samarbejde for at finde de mest velegnede organisationsformer for udbygningen.

Et meget vigtigt bidrag til en øget samproduktion af el og varme vil komme som resultat af den udbygning med decentral kraftvarme, der nu gennemføres som led i eludbygningsaftalen fra 1986. Hensigten med det aftalte forsøgs- og demonstrationsprogram på 80-100 MW er en afprøvning af alle væsentlige indenlandske ressourcer og af en række forskellige teknologier. Der er allerede nu godkendt syv værker baseret på gas, halm og affald, som forventes iværksat i perioden 1988-90. For den øvrige del af programmet har elselskaberne udarbejdet projekter, der mere end udfylder ovennævnte ramme.

Også uden for elværksregi synes der at være gode muligheder for at fremme samproduktion af el og varme. Der er således i privat regi godkendt seks decentrale kraftvarmeanlæg baserede på naturgas med en samlet effekt på 11 MW.

Endelig viser en undersøgelse, som Energi ministeriet har gennemført, at der findes et betydeligt potentiale for en videre udbygning med samproduktion i industrien under forudsætning af, at der vil kunne tilvejebringes tilfredsstillende elafregningsregler.

Den decentrale kraftvarmeudbygning har lovende perspektiver. Samtidig er der naturligvis i den nuværende fase af forsøgsprogrammet betydelig usikkerhed om en række tekniske og økonomiske forhold, som er af væsentlig betydning for den samlede udbygnings omfang og karakter. Det er derfor væsentligt, at der i den kommende tid foretages en evaluering af de økonomiske og tekniske erfaringer fra forsøgs- og demonstrationsprogrammet med henblik på at styre udbygningen hen mod de projekter, som har vist sig bæredygtige i overensstemmelse med samfundsøkonomiske principper.

De foreløbige resultater tyder på, at decentrale kraftvarmeværker baseret på naturgas er såvel samfundsøkonomisk som privatøkonomisk rentable, hvilket også forventes at være tilfældet for anvendelse af affald. Med hensyn til halm er der kun et meget begrænset erfaringsgrundlag, som peger i retning af, at en økonomisk udnyttelse af halm i decentrale kraftvarmeværker alene vil kunne være en mulighed i større værker. Naturgas må derfor forventes at

[Energiministeren]

få prioritet i brændselsforsyningen på de mindre varmemarkeder, der er egnede til decentral kraftvarmeforsyning.

Udbredelsen af decentral kraftvarme vil endvidere afhænge af, hvor hurtigt det vil være muligt at omlægge kulbaserede fjernvarmeanlæg til decentrale kraftvarmeanlæg baserede på indenlandske brændsler.

Den nærmere planlægning af den samlede decentrale kraftvarmeudbygning, herunder med hensyn til tidsfølgen, vil først kunne ske, når der foreligger tilstrækkelige erfaringer og der er foretaget en nærmere analyse af det samlede varmemarked som led i de regionale oplæg, som de lokale planmyndigheder er blevet anmodet om at udarbejde inden for det kommende halve år.

En bedre udnyttelse af fjernvarmesystemerne er forbundet med både samfundsøkonomiske og miljømæssige fordele. Der arbejdes med dette spørgsmål i forskellige fora, dels gennem det udvalg, der skal fremkomme med forslag til en øget erhvervsmæssig anvendelse af over-skudsvarme, herunder samproduktion i industrien, dels gennem Fjernvarmekontaktudvalget. Sidstnævnte udvalg skal bl.a. fremkomme med forslag til, hvorledes der kan ske en øget tilslutning til fjernvarmesystemerne.

Den lave tilslutning til de kollektive forsyningssystemer, især for nybyggeri med mulighed for individuel naturgasforsyning, har været en væsentlig årsag til, at regeringen efter forelæggelse for Folketingets Energipolitiske Udvalg har truffet beslutning om at indføre et generelt forbud mod etablering af elvarme i ny bebyggelse i kollektive forsyningsområder. Endvidere er forbudet navnlig af miljøhensyn begrundet i et ønske om at reducere behovet for udvidelse af elproduktionskapaciteten.

Det er tilfredsstillende, at elværkerne i deres seneste udbygningsplaner har gjort en betydelig indsats for at udmønte henstillingen fra Energiministeriet og Folketingets Energipolitiske Udvalg om at vurdere behovet for ny kapacitet over for besparelser, således at der med tiden kan findes en optimal samfundsøkonomisk balance mellem besparelser og kapacitetsudbygninger.

Den fremtidige besparelsesindsats og udbygningen med decentral varme vil reducere behovet for ny kapacitet på de centrale værker betydeligt, men det vil stadig være fordelagtigt ud-

fra miljømæssige hensyn, at der sker en fornyelse af de centrale elproduktionsenheder.

I den sammenhæng er den seneste udvikling af nye produktionsteknologier for anvendelse af naturgas, især i forbindelse med de såkaldte combined cycle-anlæg, af væsentlig betydning. Denne teknologi udmærker sig ved at have en høj elvirkningsgrad og vil kunne anvendes både i mellemstore og i store kraftværker. Combined cycle-teknologien har som følge heraf væsentlige miljømæssige fordele og giver mulighed for en betydelig fleksibilitet i udbygningen. Samfundsøkonomiske beregninger viser samtidig, at sådanne anlæg vil kunne blive konkurrencedygtige i forhold til nye centrale kulfyrede enheder med de nødvendige miljøinvesteringer.

På denne baggrund er det regeringens opfattelse, at en øget anvendelse af naturgas bør være en væsentlig målsætning i den fremtidige udbygning med nye store elproduktionsenheder. Regeringen lægger vægt på, at en øget gasanvendelse i elsektoren sker på en måde, der er afbalanceret i forhold til både elsektorens og gassektorens interesser, og således, at de nærmere økonomiske vilkår finder deres løsning igennem kommercielle forhandlinger mellem de to parter.

5. Vedvarende energi, forskning og udvikling

Forskningsprogrammerne inden for energiområdet har i de seneste år tilstræbt at støtte forsknings- og udviklingsaktiviteter, der tilgodeser erhvervsudvikling og eksport, miljøhensyn samt den generelle planlægning på energiområdet. Programmerne omfatter dels projekter, som dansk industri på kort sigt kommercielt kan drage fordel af, dels mere langsigtede forskningsprojekter, der kan bidrage til udviklingen af grundlæggende teknologisk viden.

De langsigtede og alvorlige miljøproblemer, som Brundtlandrapporten peger på, må føre til, at den langsigtede forskningsindsats inden for energiområdet må opprioriteres i de kommende år. En fremtidsorienteret forskningspolitik på energi- og miljøområdet skal tilrettelægges på en sådan måde, at den bidrager såvel til en reduktion af forbruget af fossile brændsler som til en begrænsning af miljøbelastningen herved.

[Energiministeren]

I forbindelse med den langsigtede forskningsindsats er især udviklingen af nye elproduktionsteknologier interessant. Bl.a. synes brændselsceller at være en teknologi af betydelig interesse fremover, hvor mulighederne skulle være til stede for, at dansk industri kan deltage i denne udviklingsproces. For vedvarende energikilder er den mere langsigtede interesse knyttet til forgasning af biomasse, solvarme samt de bioteknologiske muligheder for anvendelse af affaldsprodukter.

Et vigtigt aspekt i forbindelse med tilrettelæggelsen af forskningsindsatsen er at sikre, at resultaterne hurtigt vil kunne omsættes til praktisk teknologi. Dette forudsætter, at der foregår et tæt samarbejde mellem industri, brugere og forskningssiden. Også set i lyset af etableringen af EF's indre marked er det afgørende, at et sådant samarbejde finder sted. Det er i den forbindelse tilfredsstillende, at elværkerne har iværksat forsøg med henblik på at afprøve forskellige former for rensningsteknikker og har afsat øgede midler til udviklingsprægede aktiviteter.

På vindmølleområdet har der været en markant teknologisk udvikling, som har forbedret vindenergiens samfundsøkonomiske rentabilitet. Den statslige indsats i forbindelse med vindmølleudbygningen sker inden for flere områder: placering af vindmøller til havs, ny kvalitetsgodkendelsesordning samt en forenklet og effektiviseret myndighedsbehandling. Herudover har Energiministeriet indledt drøftelser med elværkerne om en fortsættelse af elværkerens engagement i vindmølleudbygningen efter udløbet af den gældende aftale i 1990.

Anvendelsen af halm og flis til energiformål er steget igennem de senere år, og der er i dag i alt etableret mere end 40 halmvarmeverker og 19 træflisvarmeverker til fjernvarmeforsyning. På længere sigt vil en større anvendelse af halm til energiformål forudsætte udviklingen af mere konkurrencedygtige teknologier. På denne baggrund har Energiministeriet givet støtte til opførelsen af et pilotanlæg, der bygger på forgasning af halm, ved Kyndbyværket.

Handlingsplanen for afprøvning af biogas-anlæg er med en betydelig offentlig støtte ved at blive realiseret og vil omfatte 7-8 biogasfællesanlæg med varierende teknologi og størrelse. Koordinationsudvalget for biogasfællesanlæg vil i midten af 1989 afgive en midtvejsrapport

om de hidtidige erfaringer med handlingsplanens gennemførelse. På baggrund heraf kan forventes et bedre billede af de teknologiske og økonomiske perspektiver for den fremtidige anvendelse af biogas.

6. Olie- og naturgasområdet

Efterforskningen af det danske område videreføres nu med åbningen af 3. udbudsrunde, hvor ansøgningsfristen er fastsat til den 31. marts i år. Gennemførelsen af runden tilsigter at skabe grundlag for en fortsat vækst i de danske olie-/gasreserver og at sikre en fast rytme og kontinuitet i olie-/gasaktiviteterne inden for det danske område. De økonomiske vilkår for udbudsrunderne er som følge af faldet i oliepriserne lempet i forhold til de tidligere runder.

Lempelsen indebærer bl.a., at produktionsafgiften (royalty) ophæves, og at statselskabet DOPAS i modsætning til tidligere i et vist omfang skal deltage i den økonomiske risiko i forbindelse med efterforskningen. DOPAS' deltagelse i efterforskningsrisikoen er et led i at fremme dansk varetagelse af operatøropgaver igennem Dansk Operatørselskab, som foruden DOPAS ejes af en lang række private danske virksomheder, og som har dannet rammen om et velfungerende statsligt-privat samarbejde på efterforskningsområdet.

Den danske produktion af olie og naturgas er i stadig vækst. Olie- og naturgasproduktionen var i 1988 på ca. 5,7 mio. m³ olie henholdsvis 2,4 mia. m³ naturgas svarende til en selvforsyningsgrad på ca. 65 pct. af forbruget af olie og naturgas. Under de nuværende forudsætninger er der udsigt til, at selvforsyningsgraden i løbet af få år vil vokse til ca. 85 pct. og videre mod 100 pct. i midten af 1990'erne.

Denne markante udvikling skal ses i sammenhæng med, at DUC nu har afsluttet vurderingen af samtlige konsortiets gjorde fund. En meget betydelig del heraf er erklæret kommercielle og vil komme i produktion, medens enkelte fund, der ikke anses som udnyttelige, er blevet leveret tilbage til staten.

Efter en lang periode med nettovalutaudgifter i opbygningsfasen af olie-/gasmarkedet er der nu indtrådt et vendepunkt, hvor olie- og gasproduktionen for første gang efter afholdelsen af de betydelige investeringer giver et positivt bidrag til betalingsbalancen, som vil øges markant i de kommende år med den stigende produktion.

[Energiministeren]

Størrelsen af valutaindtjeningen vil bl.a. afhænge af, om det lykkes at fremme salget af naturgas både på hjemmemarkedet og til eksport. Med de relativt set lavere gaspriser på det europæiske marked er der grund til at forvente, at naturgassen vil få en større markedsandel, som bedre afspejler de meget betydelige gasressourcer, der findes i Nordsøen.

Den fremtidige olieproduktion vil stadig i væsentligt omfang komme fra de eksisterende felter Gorm, Rolf, Skjold, Dan. Det skyldes bl.a., at de første resultater af de gennemførte indvindingsforbedrende foranstaltninger med vandinjektion og vandrette borer har ført til mere lovende udsigter for felternes kommercielle produktionspotentiale.

Med Energiministeriets godkendelse i 1988 af vandinjektion på Gormfeltet er der nu etableret et vandinjektionsprogram på i alt 3 olie-felter. Bl.a. herigennem skal der ske en nærmere klarlægning af mulighederne for en permanent og forstærket indsats.

Forsøgene på Danfeltet med vandrette borer i de olieførende lag kan allerede nu vurderes som meget vellykkede. Det er lykkedes DUC at gennemføre en afgørende teknisk forbedring, som vil forøge produktionsevnen væsentligt i forhold til tidligere erfaringer. Indførelsen af den ny boreteknologi vil betyde et fald i produktionsomkostningerne og skaber hermed grundlag for en større udnyttelse af eksisterende felter og lettere igangsætning af nye felter med en vanskelig økonomi. Udviklingen af nye indvindings-teknologier er af afgørende betydning for den fremtidige danske olie- og gasproduktion. Det er derfor tilfredsstillende, at DUC i de seneste år har ydet en betydelig indsats på dette område.

Energiministeriet har i 1988 godkendt indvindingsplaner for de 3 nye olie-felter i det sydlige område: Kraka, Valdemar og Niels, som påregnes at blive sat i produktion i de kommende år. Der er hermed tilvejebragt en betydelig afklaring med hensyn til udbygningen af de i alt 13 kommercielle fund i det sydlige område.

Der hersker fortsat betydelig usikkerhed om det nordlige områdes samlede produktionspotentiale og dermed om grundlaget for den mest hensigtsmæssige fremtidige udbygning. En endelig plan for områdets infrastruktur med rørledninger og produktionscentre må derfor afvente den videre efterforskning, afklaringen af

felterne på grænsen til Norge og udfaldet af de igangværende undersøgelser om sammenkobling af det danske og det norske transportsystem for naturgas.

Den tidsforskudte udbygning af det nordlige område vil ikke vanskeliggøre de aktuelle bestræbelser for at øge naturgasproduktionen, som fra de eksisterende felter i løbet af få år vil kunne høves fra de nuværende 2,5 mia. m³ årligt til ca. 4 mia. m³ årligt.

Med produktion også fra det nordlige område vil der være grundlag for et produktionsniveau på op til 6 mia. m³ årligt. Med et produktionsniveau på 5 mia. m³ årligt vil de i dag beviste naturgasreserver kunne strække til omkring 25 års produktion.

De danske naturgasreserver vil således i en længere periode kunne dække en væsentligt forøget gasanvendelse i Danmark og hermed bidrage til at gennemføre de energipolitiske målsætninger om øget anvendelse af mere miljøvenlige brændsler. Hertil kommer mulighederne for yderligere danske fund og for forsyninger fra de meget store gasforekomster i det norske område, eventuelt gennem et sammenhængende nordisk gastransmissionssystem.

I det længere perspektiv må man også være opmærksom på de muligheder, der kan vise sig i det nordatlantiske område ved Færøerne og Grønland. Det er derfor tilfredsstillende, at der med den netop gennemførte ændring af den grønlandske råstofordning nu er tilvejebragt et bedre grundlag for efterforskning i det grønlandske område. I den kommende tid skal der forhandles med det færøske hjemmestyre om en nyordning for efterforskningen og udnyttelsen af råstofferne i den færøske undergrund.

II. Dansk Olie og Naturgas A/S m.v., dets virksomhed, planer og finansiering

Dansk Naturgas A/S (Dangas)

Selskabet har for 1988 budgetteret med et underskud på ca. 100 mio. kr. Underskuddet forventes imidlertid nu at blive godt og vel dobbelt så stort. Der er flere årsager hertil. Stigningen i afsætningen til de regionale naturgasselskaber er således blevet mindre end budgetteret. Dette skyldes dels den meget milde vinter, dels, at tilslutningen af nye naturgaskunder har udviklet sig langsommere end forventet.

Foruden den lavere afsætning påvirkes Dangas' økonomi også negativt af de lave energipri-

[Energiministeren]

ser. Dette gælder såvel naturgasprisen til opvarmingskunder, hvor gassen primært konkurrerer med afgiftsbelagt olie, som naturgasprisen til industrikunder og til eksport, hvor gassen afsættes til priser svarende til de gældende verdensmarkedspriser på olieprodukter. Det skal desuden bemærkes, at olieprisfaldet i 1988 på grund af tidsforsinkelsen i kontrakten med DUC endnu ikke er slået igennem i Dansas' gaskøbspris hos DUC. Denne tidsforsinkelse medfører nu tab for Dansas i modsætning til i 1987, hvor selskabet opnåede gevinst på en modsatrettet prisudvikling.

I den forbindelse må det konstateres, at det samlede naturgasprojekts økonomi som helhed udvikler sig dårligere end forventet. Allerede i Energiministeriets særlige redegørelse om naturgasprojektet fra juni 1988 blev det fremhævet, at der lå en betydelig udfordring for naturgasselskaberne i at sikre realiseringen af de forventninger til den fremtidige udvikling i afsætning og omkostninger, der lå til grund for selskabernes budgetter. Udviklingen siden da har medført, at der i dag tegner sig yderligere forringelser i projektets økonomi.

På denne baggrund har Energiministeriet efter en drøftelse med naturgasselskabernes formænd nedsat et udvalg, som skal analysere og vurdere naturgasprojektets situation. Med udgangspunkt i den ansvarsfordeling mellem Dansas og de regionale selskaber, som blev fastlagt ved naturgasaftalen af 4. juni 1987, skal udvalget samtidig identificere og vurdere mulighederne for at forbedre projektets økonomi og stille konkrete handlingsforslag herom. Den kommende årlige redegørelse om naturgasprojektet vil blive udarbejdet på grundlag af resultatet af udvalgets arbejde.

Trods den konstaterede afdæmpning af stigningstakten i naturgasafsætningen på det indenlandske marked vil der i løbet af få år være behov for yderligere naturgasmængder. Naturgasselskaberne har i dag en kontraktsbeholdning med et tilhørende årsforbrug på omkring 2,8 mia. m³ naturgas, hvoraf ca. 1,8 mia. m³ er kontraheret på det danske marked. Det vil sige, at naturgasselskabernes kontraktsbeholdning allerede i dag overstiger de årlige aftageforpligtelser ifølge den eksisterende gaskøbskontrakt med DUC.

For at imødekomme den forventede yderligere efterspørgsel indledte Dansas i 1987 for-

handlinger om køb af nye naturgasmængder. I Regeringens forhandlingsmandat til Dansas blev der blandt andet lagt vægt på, at forhandlingerne føres i kommercielt regi, og at selskabet kan forhandle med flere leverandører.

I overensstemmelse hermed forhandler Dansas i dag med såvel DUC som Det norske Gasforhandlingsudvalg under ledelse af Statoil. Med DUC forhandles der om køb af naturgas til det danske marked og til en mulig yderligere eksport til Sverige, mens der med nordmændene forhandles om dels gasleverancer til det danske marked, dels transport af norsk gas gennem Danmark til Sverige og eventuelt Vesttyskland. Køb og transport af norsk gas vil forudsætte en sammenkobling mellem de norske gasfelter og det danske gassystem.

Gaskøbsforhandlingerne er såvel teknisk som kommercielt komplicerede og har endnu ikke nået en endelig løsning. Regeringen vil i sin vurdering af resultatet af gaskøbsforhandlingerne lægge vægt på, at der skabes sikkerhed for de kommende års gasforsyninger under vilkår, der er tilfredsstillende ud fra såvel kommercielle som samfundsmæssige hensyn.

Parallelt med gaskøbsforhandlingerne forhandler Dansas med det svenske naturgasselskab Swedegas AB om yderligere naturgas-eksport til Sverige og med Elkraft om anvendelse af naturgas i én eller flere store, nye elværksblokke på Sjælland fra midten eller slutningen af 1990'erne. Udfaldet af disse forhandlinger vil naturligvis være af betydning for, hvor store yderligere gasforsyninger der skal sikres i forhandlingerne med DUC og de norske gasproducenter.

Mulighederne for eksport af gas til Sverige samt køb og transport af gas fra Norge skal blandt andet ses i lyset af de overvejelser om et øget nordisk naturgassamarbejde, der i dag er genstand for stigende interesse i de nordiske lande. En forbindelse mellem gassystemerne i Norden vil blandt andet medvirke til at øge forsyningsikkerheden i de enkelte nordiske lande. Det er samtidig regeringens opfattelse, at deltagelsen i de betydelige investeringer ved en sådan udbygning af naturgassystemet må forudsætte, at der kan påvises tilfredsstillende rentabilitet i det nye transportsystem på et sundt forretningsmæssigt grundlag.

Som led i en aftale mellem F. L. Smidth og Sovjetunionen om eksport af dansk cementfa-

[Energinministeren]

briksudstyr har Dangas i december 1988 underskrevet en hensigtserklæring med det sovjetiske gasselskab Sojuzgazexport og det vesttyske gasselskab Ruhrgas om leverancer af en mindre mængde sovjetisk gas til Danmark. Hensigtserklæringen omfatter leverancer over perioden 1989-94 af 1-2 mia. m³, som forudsættes leveret til det gældende vesteuropæiske prisniveau.

Dangas sigter fortsat mod en langsigtet aftale med DUC eller de norske gasproducenter.

Dansk Olie- og Gasproduktion A/S (DOPAS)

Dansk Olie og Naturgas har arbejdet som partner i alle konsortier, der siden 1. udbudsrunde har fået tilladelser på dansk område, og selskabet har derigennem bidraget aktivt til den igangværende efterforskning. DOPAS har endvidere deltaget i forberedelserne af den kommende 3. udbudsrunde, bl.a. gennem bearbejdning og tolkning af seismiske og geologiske data og ved at præsentere en række olieselskaber for de efterforskningsmål, der kan tænkes at blive aktuelle i runden.

I 1. og 2. udbudsrunde har DOPAS haft en båret andel i konsortierne, i de fleste tilfælde på 20 pct. Den samlede værdi af, at de øvrige selskaber i konsortierne har betalt DOPAS' udgifter ved at deltage i efterforskningen, har i årene siden 1984 udgjort i alt ca. 240 mio. kr.

Med virkning fra den 1. marts 1988 har DOPAS overtaget en supplerende andel på betalende vilkår i Amoco-gruppens tilladelser i Centralgraven. Muligheden for at overtage andelen, der er på 8,3 pct., er opstået som følge af, at olieselskabet Enterprise Petroleum Ltd. har ønsket at udtræde af konsortiet. DOPAS har dermed for første gang påtaget sig en del af den økonomiske risiko for den efterforskningsvirksomhed, som selskabet deltager i.

Som en videreførelse af denne udvikling er der i 3. runde åbnet mulighed for, at bæringen af DOPAS i visse tilfælde kan reduceres eller ophæves. Der er hermed lagt op til, at DOPAS i et vist omfang skal deltage i den økonomiske risiko i forbindelse med efterforskningen i de tilladelser, hvor Dansk Operatørselskab I/S (Danop) får operatøropgaver.

Dansk Olieforsyning A/S (DOFAS)

Den stigende danske olieproduktion giver – som følge af dels statens ret til at forlange royaltysafgiften erlagt i form af råolie, dels 1981-af-

talens regler om den statslige køberet – DOFAS adgang til at aftage en stigende mængde råolie. Samtidig må det konstateres, at faldet i det danske olieforbrug og strukturændringerne på det danske oliemarked ikke giver selskabet mulighed for en tilsvarende udvidelse af afsætningen i Danmark.

På denne baggrund er det besluttet, at selskabet i 1989 kun skal aftage 30 pct. af produktionen i stedet for de 40 pct., som køberetten giver adgang til. Mængdemæssigt skønnes DOFAS på denne måde at komme til at råde over ca. 1,4 mio. tons råolie i 1989, hvilket er nogenlunde samme kvantum som i 1988.

Ligesom i 1987 har DOFAS heller ikke i 1988 aftaget den såkaldte royaltylie, det vil sige olie, der af bevillingshaverne erlægges til dækning af produktionsafgiften. Det er ligeledes besluttet, at DOFAS heller ikke i 1989 aftager royaltiolien.

Selskabet er som mellemhandlervirksomhed meget afhængigt af olieprisens og dollarkursens udvikling. Virksomhedens økonomiske resultat har som følge heraf vist betydelige svingninger gennem årene. Mens selskabet i 1986 havde et overskud på 121 mio. kr., havde selskabet i 1987 et underskud på 82 mio. kr. I 1988 forventes et underskud på 40-45 mio. kr. DOFAS' nettooverskud i perioden 1980-88 udgør i alt ca. 110 mio. kr.

Dansk Olierør A/S (DORAS)

Med kapacitetsudvidelsen i DORAS' olietransportsystem fra Gormfeltet til Fredericia kan olierørledningen nu klare en produktion på op til ca. 6 mio. tons om året. Olietransportsystemet vil med beskedne midler yderligere kunne udvides til 7-8 mio. tons om året. Transportkapaciteten er allerede nu, et år efter ibrugtagningen, der fandt sted i oktober 1987, godt udnyttet, efter at DUC har foretaget yderligere udbygning af Skjoldfeltet. Dette understreger nødvendigheden af, at DORAS løbende følger udviklingen i den danske olieproduktion, således at selskabet til enhver tid vil være i stand til at opfylde sine transportforpligtelser.

For 1988 er der i lighed med tidligere år indgået aftale mellem DORAS og Energinministeriet om betaling af en afgift på 90 pct. af indtægterne fra det særlige fortjenstelement på 5 pct. af værdien af den transporterede olie. Afgiften anslås i 1988 at udgøre omkring 130 mio. kr.

[Energiministeren]

Det forventes, at der vil blive indgået en tilsvarende aftale for 1989, som vil indebære en afgift til staten på omkring 160 mio. kr.

Den 25. oktober 1988 blev der afsagt kendelse i den voldgiftssag, der startede for 6 år siden om erstatning for de betydelige ekstraomkostninger, der var forbundet med at omlægge 42 km rørledning fra Gormfeltet i Nordsøen til Fredericia. Omlægningen blev besluttet på baggrund af, at der var opdaget revner i de allerede lagte rør.

Med voldgiftsrettens kendelse vil der kunne tages endelig stilling til anlægsregnskaberne for DORAS' samlede rørsystem.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Erhard Jakobsen (CD).

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Den pågældende har søgt om orlov i henhold til forretningsordenens § 42, stk. 3, litra c.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles den pågældende orlov som ansøgt fra og med den 14. februar 1989, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse.

Forhandling

Lizzie Lichtenberg (KF):

Folketinget har nu vedtaget at meddele orlov til et medlem og at indkalde stedfortræderen.

Som ordfører for Udvalget til Valgs Prøvelse skal jeg tillade mig at gøre indstilling om, at stedfortræderen godkendes som midlertidigt medlem af Folketinget.

Hr. *Erhard Jakobsen* er valgt i Frederiksborg Amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes l. stedfortræder for Centrum-Demokraterne i denne amtskreds, overassistent *Addi Andersen*.

Udvalget til Valgs Prøvelse har i et møde i dag behandlet denne sag, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Overassistent *Addi Andersen* godkendes som midlertidigt medlem af Folketinget fra og med den 14. februar 1989.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 116 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af lovforslag nr. L 172:

Forslag til lov om ændring af lov om energipolitiske foranstaltninger. (Nedlæggelse af Energrådet).

Af energiministeren (Bilgrav-Nielsen).
(Fremsat 11/1 89. Første behandling 19/1 89. Betænkning 1/2 89).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets tekst vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 138:

Forslag til lov om ændring af søloven. (Arrest i skib).